

Asia: VN/30737/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston päätökseksi huoltovarmuuden tavoitteista

Lausunto

Lausunnot lukuun 1. Johdanto

Päätösesityksessä tuodaan esille, että huoltovarmuus otetaan huomioon kaikessa päätöksenteossa kaikilla hallinnonaloilla. Tämä on tärkeä lähtökohta. Osa toimenpiteistä jakautuu eri hallinnonaloille (ministeriöt ja virastot), minkä vuoksi on äärimmäisen tärkeää varmistaa tehokas kokonaiskoordinointi ja tunnistaa hallinnon rajapinnat. Esimerkiksi biokaasuasiat hajautuvat muun muassa MMM:lle, TEM:lle ja YM:lle.

Lausunnot lukuun 2. Huoltovarmuuden toteuttamisen lähtökohdat

Haluamme huomauttaa, ettei jätehuolto näy vielä huoltovarmuusorganisaation kuvassa (sivu 4.), koska se ei vielä ole virallinen ”pooli”. Jätehuolto linkittyy kiinteästi eri pooleihin, mikä edellyttää tiivistä yhteistyötä myös poolien välillä. Biokaasu (sis. ravinteiden kierrätys) linkittyy niin ikään elintarvikehuoltoon, energiahuoltoon, logistiikkaan, terveyden huolto (vesihuolto) ja teollisuuteen.

Lausunnot lukuun 3. Kehittämiskohteiden taustat ja tavoitteet

3.1 Huoltovarmuuskriittinen infrastruktuuri

Biokaasun mahdollisuuksia ei ole tunnistettu päätösesityksessä. Kriittiseksi infrastruktuuriksi mainitaan mm. energiajärjestelmä ja elintarvike-, vesi- ja jätehuolto. Biokaasu linkittyy kaikkiin näihin.

Kaasuinfra on kriittistä infrastruktuuria. Kaasu on tärkeä osa kansallista energiasysteemiä. Kaikkea liikennettä ja teollista toimintaa ei voida suora sähköistää, minkä vuoksi kaasu on tärkeä myös tulevaisuudessa kansallisessa energiapaletissa. Kaasulla tulee olemaan tärkeä merkitys erityisesti säätövoimana sääriippuvaista sähkön tuotantoa tasapainottamassa. Off-grid biokaasun ja uusiutuvien kaasujen tuotantolaitokset sekä jakeluasemat on tärkeä mieltää osaksi kansallista kaasuinfraa.

3.5 Huoltovarmuuden tilanneseuranta ja ennakointi

Huoltovarmuusasiat tulisi huomioida järjestelmällisesti kaikissa säädösvalmisteluhankkeissa; käytännössä tämä voitaisiin varmistaa, kun hankkeiden vaikutus huoltovarmuuden vaikutus olisi kirjattu oman otsikkonsa alla perustelumuistioissa.

Lausunnot lukuun 4. Toimialakohtaiset huoltovarmuustavoitteet ja kehittämiskohteet

4.1 Energiahuolto

Päätösluonnoksessa luvuissa 4.2. ja 4.1. ei mainita logistiikan polttoaineen saatavuuden varmistamista selkeästi, tarkastelu pohjautuu valmiusvarastoihin. Huoltovarmuuden kannalta on tärkeää huomioida myös liikenteen vaihtoehtoiset käyttövoimat (kuten biokaasu ja biometaani), jotka ovat usein kotimaista ja hajautettua tuotantoa. Biokaasun mahdollisuuksia ei ole tunnistettu päätösesityksessä. Pidämme näitä tärkeinä kehityskohteina päästöluonnoksen jatkotyöstössä.

Kaasuinfra on kriittistä infrastruktuuria. Kaasu on tärkeä osa kansallista energiasysteemiä. Kaikkea liikennettä ja teollista toimintaa ei voida suora sähköistää, minkä vuoksi kaasu on tärkeä myös tulevaisuudessa kansallisessa energiapaletissa. Kaasulla tulee olemaan tärkeä merkitys erityisesti säätövoimana sääriippuvaista sähkön tuotantoa tasapainottamassa. Off-grid biokaasun ja uusiutuvien kaasujen tuotantolaitokset sekä jakeluasemat on tärkeä mieltää osaksi kansallista kaasuinfraa.

Suomessa kaasu siirtoverkko sijaitsee Kaakkois- ja Etelä-Suomessa. Siirtoverkon yhteydessä on usein paikallisia jakeluverkkoja. Jakeluverkkoja on myös kaasuverkon ulkopuolella erityisesti terminaalien ja biokaasulaitosten yhteydessä. Suomessa on neljä nesteytetyn kaasun (LNG) terminaalia, joihin tuodaan pääosin nesteytettyä maakaasua. Suomen siirtoverkkoon tulee paineistettua kaasua Euroopan kaasuverkosta Balticconnector-putken kautta, myös Insoon kellovasta ja Haminan satamassa olevista terminaaleista paineistetaan kaasumaiseksi höyrystettyä LNG:tä siirtoverkkoon. Kaasun siirto Venäjältä Imatran yhteyden kautta keskeytyi 21.5.2022 ja sen lisäksi Balticconnector putken kautta tapahtuva kaasun toimitus keskeytyi 8.10.2023 putken rikkouduttua. Talven 2023–2024 ajan kaikki kaasu Suomeen toimitetaan LNG terminaalien kautta. Synteettisiä kaasuja voidaan jakaa maakaasun kanssa samassa infrassa. Biokaasusta voidaan tuottaa sähköä ja lämpöä. On tärkeää, että myös jatkossa kaasuinfra on monipuolinen ja riittävän laaja.

Biometaania ja uusiutuvaa metaania tuotetaan merkittäviä määriä nyt ja jatkossakin kaasuverkon ulkopuolella, jossa niillä on joko paikallista käyttöä tai se kuljetetaan paineistettuna tai nesteytettyinä

käytettäväksi muualla. Suomessa on 84 painestetyin kaasun jakeluasemaa ja 18 nesteytetyn kaasun asemaa. Liikennekaasua käyttäviä raskaan liikenteen ajoneuvoja löytyy mm. joukkoliikenteestä, sekä jakelu- ja keräysajoneuvoista. Suomessa on myös henkilöliikenteessä käytössä kaasujoneuvoja. Suurin osa liikennekaasusta on biokaasua.

4.2 Kuljetusten jatkuvuus

Päätösluonnoksessa luvuissa 4.2. ja 4.1. ei mainita logistiikan polttoaineen saatavuuden varmistamista selkeästi, tarkastelu pohjautuu valmiusvarastoihin. Huoltovarmuuden kannalta on tärkeää huomioida myös liikenteen vaihtoehtoiset käyttövoimat (kuten biokaasu ja biometaan), jotka ovat usein kotimaista ja hajautettua tuotantoa. Pidämme näitä tärkeinä kehityskohteina päästöluonnoksen jatkotyöstössä.

Kuljetusten jatkuvuuden varmistamiseksi on riittävän kattava jakeluinfra varmistettava. AFIR-asetuksen kansallisessa toimeenpanossa on mahdollista huomioida jakeluinfran toimivuus ja kehittäminen huoltovarmuudenkin kannalta.

4.3 Elintarvikehuolto

Pidämme hyvänä sitä, että päätösluonnoksessa on mainittu ravinteiden kierrätys ratkaisuna vähentää tuotiraaka-aineiden ja tuotantopanosten suhteellista määrää. Ravinteiden kierrätyksen tehostaminen vaatii investointeja biokaasulaitoksiin, mitä varmistamalla riittävät kannustimet investointeihin ja helpotettava luvitusta – nämä ovat myös hallitusohjelman mukaisia toimia. Tuomme tietoonne, että biokaasulaitosten mädätejäännöksen kuiva-aineesta voidaan valmistaa kuivikkeita (naudat), jolla voidaan korvata kuiviteturvetta.

Maan hyvä kasvukunto ja kasvien kasvu (mururakenne, mikrobit yms) on tärkeä varmistaa. Tässä ja uudistavan viljelyn toimet, kuten orgaanisten lannoitteiden käyttö, ovat tärkeitä. Viljelysmaan kasvukunto voidaan varmistaa pitkäjänteisellä työllä, sitä ei saavuteta hetkessä.

4.5 Jätehuolto

Orgaanisten jätteiden kierrätys tulisi mieltää yhteiskunnan kriittiseksi toiminnoksi. Väärin ja puutteellisesti käsiteltynä orgaaniset jätteet voivat vaarantaa ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi myös terveydenhuoltopalveluiden, elintarvikehuollon sekä energia- ja polttoainejärjestelmän toimivuutta sekä kohottavat ympäristövahinkojen riskiä.

Kiertotaloudessa eri toiminnot ovat kiinteämmin yhteydessä toisiinsa. Kiertotalousajattelun myötä jätehuolto ei ole enää erillinen toiminto yhdyskunnissa, vaan se on tiukasti integroitunut jäteveden käsittelyn ohella myös energian- ja ruutuotantoihin. Häiriö esimerkiksi logistiikassa koskettaa koko systeemiä, ei ainoastaan yksittäistä toimintaa. Yhdyskuntien jätteiden ja jätevedenpuhdistamolietteen keräyksen ja kuljetusten keskeytyminen, esimerkiksi lakon seurauksena, johtaa nopeasti laajoihin häiriöihin koko jäte- ja jätevedenkäsittelyketjussa. Kiertotaloudessa, ja näin myös orgaanisten jätteiden kiertotaloudessa, logistiikan merkitys on suuri niin tuotantopanosten kuin lopputuotteiden osalta. Orgaanisia jätteitä on vaikea varastoida pitkiä aikoja, myös biologiset käsittelyprosessit ovat herkkiä.

4.6 Kriittinen teollisuus

Jätettä ei pidä tarkastella ylijäämänä, jolle käsittelyksi riittää keräys ja poltto tai kaatopaikkaus, vaan se tulee nähdä osana teollisuuden raaka-ainehuoltoa. Kierrätyspanokset vähentävä tuotiraaka-aineiden ja tuotantopanosten suhteellista määrää. Kiertotalouden mahdollisuudet olisi syytä tunnustaa, kun laaditaan pitkäjänteinen teollisuuspoliittinen strategia.

4.10 Ilmastonmuutos, sään ääri-ilmiöt ja avaruussää

Ilmastonmuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden osalta (viljelys)maan hyvä kasvukunto (mururakenne, mikrobit yms) on tärkeä varmistaa. Tässä ja uudistavan viljelyn toimet, kuten orgaanisten lannoitteiden käyttö, ovat tärkeitä. Viljelysmaan kasvukunto voidaan varmistaa pitkäjänteisellä työllä, sitä ei saavuteta hetkessä.

Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuustoiminnan rahoitus ja kehitys

-

Lausunnot lukuun 6. Valtioneuvoston tavoitteiden seuranta

Huoltovarmuusasiat tulisi huomioida järjestelmällisesti kaikissa säädösvalmisteluhankkeissa; käytännössä tämä voitaisiin varmistaa, kun hankkeiden vaikutus huoltovarmuuden vaikutus olisi kirjattu oman otsikkonsa alla perustelumuistioissa.

Muut selontekoa koskevat yleiset kommentit

-

Virolainen-Hynnä Anna
Suomen Biokierto ja Biokaasu ry